

Het aantal Spiegeldikkopjes neemt niet toe rond Weert

De situatie van het Spiegeldikkopje wordt veel te rooskleurig voorgesteld, menen de auteurs. De soort breidt zich niet uit, zoals bijvoorbeeld Veling en Van Swaay in het novembern timer van 1989 van Vlinders beweren. In de Atlas van de Nederlandse dagvlinders wordt over 'ogenscijnlijke toename' gesproken.

F. en I. Raemakers

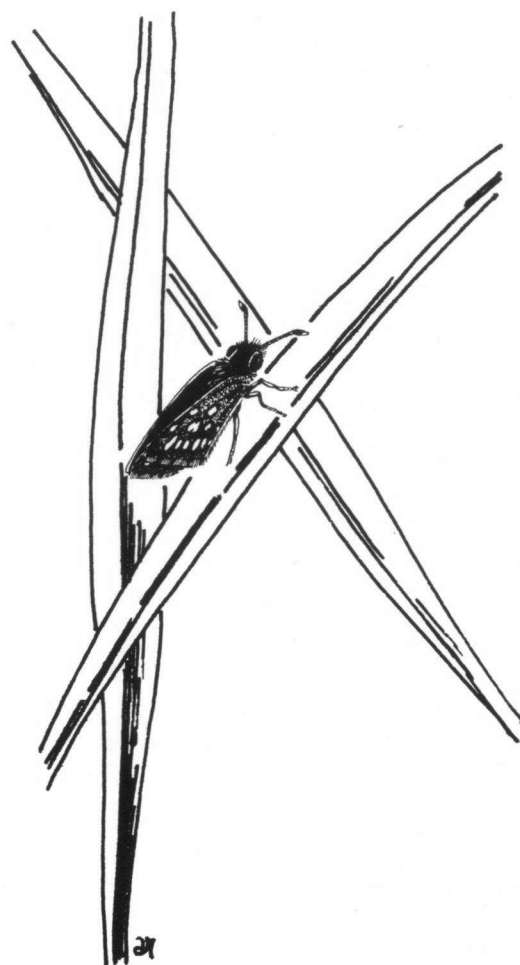
Het Spiegeldikkopje (*Heteropterus morphus*) is een zeldzame standvlinder die voorkomt op open plekken in broekbossen, aan randen van hoogvenen en in overgangsgebieden tussen natte heide of vochtig grasland en broekbos. (Geraedts, 1986; Weidemann, 1988). Vergelijken we het huidige voorkomen van deze soort rond Weert met de situatie van voor 1980 (zie kaartjes), dan blijkt het aantal uurhokken waaruit het Spiegeldikkopje gemeld wordt met acht te zijn toegenomen. Zowel Geraedts (1986) als Veling en Van Swaay (1989) suggereren op grond van deze gegevens dat het Spiegeldikkopje zich in de omgeving van Weert heeft uitgebreid. Als mogelijke verklaring noemen zij de toename van de waardplant Hennegras (*Calamagrostis canadensis*) in kavelsloten en moerasgebieden onder invloed van (recente) verkavelingen.

Op basis van de volgende punten verwerpen wij deze verklaring en achten wij een toename onwaarscijnlijk.

De kavelsloten waarin inderdaad vaak Hennegras voorkomt, worden minimaal één, maar meestal twee maal per jaar gemaaid en geschoond. Gezien de levenswijze van de soort, waarbij er het hele jaar door eieren, rupsen of poppen hoog in de vegetatie aanwezig zijn, is het voorkomen van het Spiegeldikkopje op deze plaatsen uitgesloten.

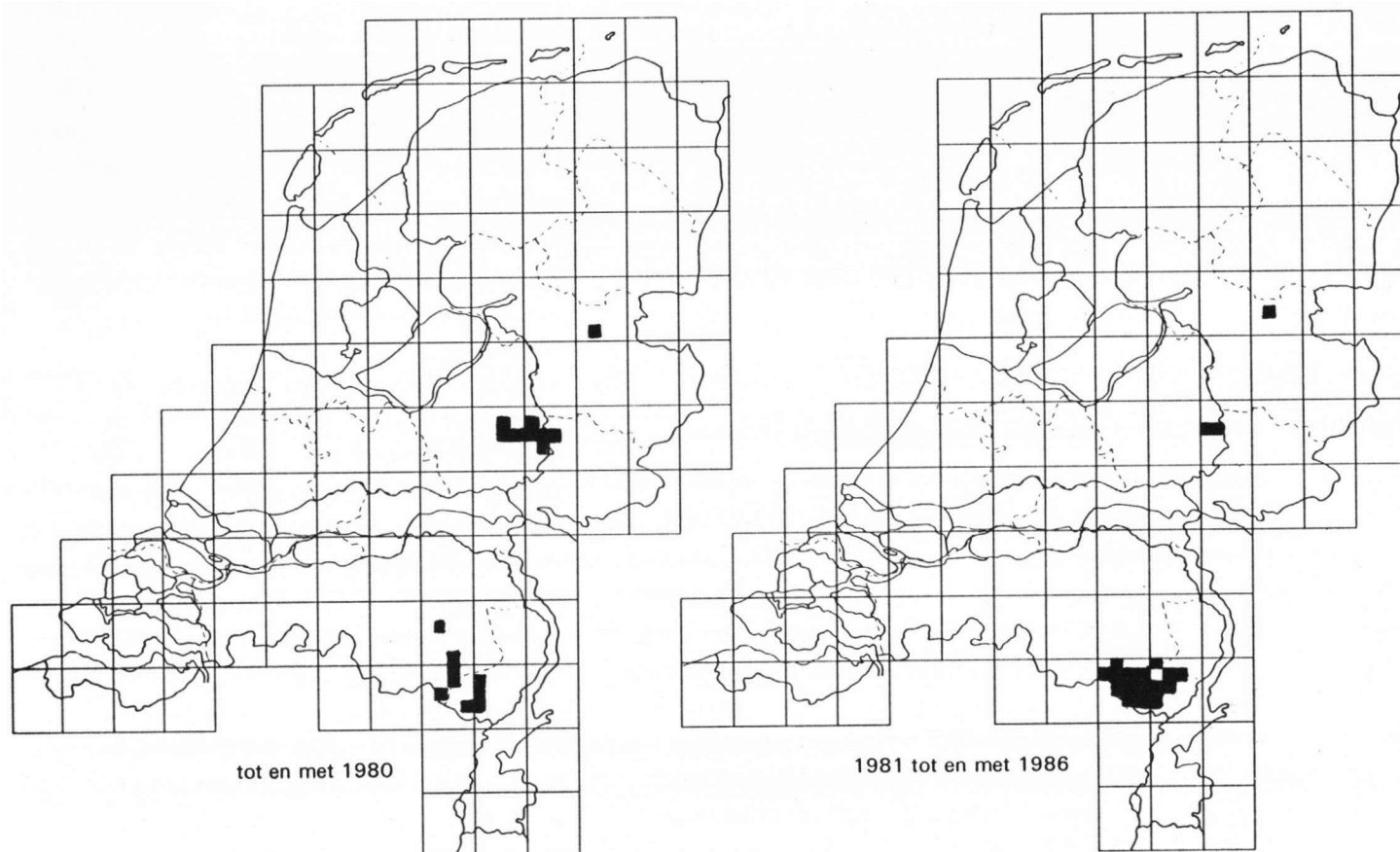
gen, maar van de ontginningen van omringende heidevelden die reeds in het begin van deze eeuw plaatsvonden. Deze ontginningen leidden tot het ontstaan van voedselrijke elzenbroekbossen met veel Hennegras. Voorbeelden van zulke gebieden zijn De Baanen en Roeventerpeel, gebieden waar voorheen Waterlobelia (*Lobelia dortmanna*) en Biesvarens (*Isöetes*-soorten) groeiden.

Het landschap van voor de zojuist genoemde ontginningen kenmerkte zich door uitgestrekte natte heidevelden en hoogveengebieden met veel overgangen naar beekbegeleidend broekbos. Zulke situaties vinden we ook nu nog op vliegplaatsen in De Zoom (een nog redelijk voedselarm peelven) en op Cranendonck (overgang van natte heide naar broekbos). In deze milieu's zal in plaats van Hen-

De waardplant van het Spiegeldikkopje is Hennegras.

De toename van Hennegras in moerasgebieden is geen gevolg van recente verkavelin-

Het voorkomen van het Spiegeldikkopje in Nederland voor 1980 en van 1981 tot en met 1986. Bron: Atlas van de Nederlandse Dagvlinders.

negas Pijpestrootje (*Molinia coerulea*) vaak als waardplant fungeren.

Het moge duidelijk zijn dat het aantal potentiële vliegplaatsen niet is toegenomen, maar al sinds het begin van deze eeuw sterk afneemt. Deze afname, in combinatie met de verslechterde ecologische infrastructuur, maakt een recente toename onwaarschijnlijk. Dat het Spiegeldikkopje toch meer wordt gezien, schrijven wij toe aan de intensievere inventarisatie van de laatste jaren (zie ook Tax, 1989) en de slechte inventarisatie in de periode voor 1980. Dat de natuurliefhebbers de omgeving van Weert slecht onderzocht hebben uit zich vooral op botanisch gebied. Ondanks het voorkomen van zeldzaamheden als Zomerschroeforchis (*Spirantes aestivalis*), Kranskarwij (*Carum verticillatum*), Teer guichelheil (*Annagallis tenella*), Waterlobelia en Biesvarens, zijn er vrijwel geen vegetatiekundige gegevens bewaard gebleven (Westhoff et al., 1973).

Ook het feit dat het Spiegeldikkopje hier pas in 1949 voor het eerst gezien werd, wijst in deze richting. Zeker als we bedenken dat de

Belgische populatie bij Maaseik, die direct op de populaties rond Weert aansluit, al vanaf 1921 bekend is (Leestmans, 1921).

Naar ons idee wordt de situatie waarin het Spiegeldikkopje tegenwoordig verkeert veel te rooskleurig ingeschat.

Literatuur

Geraedts, W.H.J.M., 1986. Voorlopige Atlas van de Nederlandse Dagvlinders (Rhopalocera). Vlinderstichting Wageningen.

Leestmans, R., 1974. Biogeografie van *Heteropterus morpheus* Pallas (Lepidoptera, Hesperidae). Phegea 2:1-6.

Tax, M.H., 1989. Atlas van de Nederlandse Dagvlinders. Vlinderstichting Wageningen en Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten 's Graveland.

Veling, K. en C. van Swaay, 1989. Onderzoek: Vlinders in het Nederlandse landschap. Vlinders 4(4):15-16.

Weidemann, H.J., 1988. Tagfalter-Band2. Verlag J. Neumann-Neudamm, Melsungen, BRD.

Westhoff, V. et al., 1973. Wilde planten, deel 3: de hogere gronden. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, 's Graveland.

SUMMARY

The number of *Heteropterus morpheus* has not increased in the surroundings of Weert (province Limburg). This is contrary to what is stated in the recently published Atlas of the Dutch Butterflies. There is a decrease in butterfly habitats and a deterioration of ecological infrastructure which makes an increase in population improbable.

